

**Rozhovor
sv. Serafíma Sarovského
s Motovilovem
o smyslu křesťanského života**

Z Преподобный Серафим Саровский, Обитель преп. Иова Почаевского,
Мюнхен – Москва, „Воскресенье“ 1993, přeložil Antonín Čížek
© Antonín Čížek, 2018

Úvod

K rozhovoru ctihodného Serafíma s Nikolajem Alexandrovičem Motovilovem (1809–1879) o cíli křesťanského života došlo v listopadu 1831 v lese nedaleko Sarovského kláštera a byl zapsán Motovilovem. Rukopis byl nalezen po 70 letech 19. stol. u Motovilovy manželky Eleny Ivanovny. Rozhovor je zdánlivě prostý, ale vychází z úst jednoho z největších svatých ruské církve a vyslechl ho horlivý křesťan, který byl skrze modlitby sv. Serafíma uzdraven z nevyléčitelné nemoci.

ROZHOVOR SV. SERAFÍMA SAROVSKÉHO S MOTOVILOVEM

Bylo to ve čtvrtek. Den byl sychravý, sněhu bylo na větel, z nebe se sypal hustý sníh a bátuška Serafím se mnou začal mluvit u své poustevny proti říčce Sarovce u hory, která se sklání k jejím břehům.

Posadil mne na kmen jím nedávno poraženého stromu a sám si sedl proti mně na bobek.

„Hospodin mi odhalil,“ řekl velký stavec, „že jste si v mládí toužebně přál poznat, v čem spočívá cíl našeho křesťanského života, a častokrát jste se na to ptal různých velkých duchovních osob...“

Zde musím přiznat, že od dvanácti let mne tato myšlenka neustále tížila a opravdu jsem se s touto otázkou obracel na mnohé duchovní osoby, ale jejich odpovědi mne neuspokojily. To stavec nemohl vědět.

„Ale nikdo,“ pokračoval otec Serafím, „vám jasně neodpověděl. Říkali vám: chod' do chrámu, modli se k Bohu, plň Boží přikázání, čiň dobro – v tom je cíl křesťanského života. A někteří se nad vámi i pohoršovali, že se oddáváte zvědavosti, která se přičí Bohu, a říkali vám: Nehledej, co tě převyšuje. Ale nemluvili, jak by měli. Proto já, ubohý Serafím, vám nyní objasním, v čem skutečně spočívá tento cíl.

Modlitba, půst, bdění a všechny ostatní křesťanské skutky jsou sice dobré samy o sobě, ale cíl našeho křesťanského života nespočívá pouze v jejich konání, i když jsou nezbytnými prostředky k jeho dosažení. **Skutečný cíl našeho křesťanského života spočívá v získání Božího Svatého Ducha.** Půst, bdění, modlitba, almužna i každý dobrý skutek vykonaný kvůli Kristu jsou prostředky k získání Svatého Božího Ducha. Všimněte si, bátuško, že jen pro Krista vykonaný dobrý skutek nám přináší plody Svatého Ducha. Všechno vykonané ne pro Krista, i když je to dobré, nám nepřinese odměnu v budoucím životě a ani v tomto životě nám nepřinese Boží milost¹. To je důvod, proč Pán Ježíš řekl: *„Kdo neshromáďuje se mnou, rozptyluje.“* Dobrý skutek se nedá nazvat jinak, než shromáďování, protože i když se nedělá pro Krista, je přesto dobrem. Písmo říká:

¹ Myslí tím nadpřirozenou Boží milost. O tom, že tento skutek může přivést ke Kristu, mluví dále (v katolické dogmatice tomu odpovídá učení o „mrtvých“ skutcích).

„V každém národě je mu milý ten, kdo se ho bojí a dělá, co je správné.“

A jak vidíme z posvátného vyprávění člověk, který „koná spravedlnost“, je příjemný Bohu, takže setníkovi Korneliovi, který se bál Boha a konal spravedlivě, se během modlitby zjevil anděl Páně a řekl mu: *„Pošli do Joppe k Šimonu koželuhovi. Tam nalezněš Petra, který k tobě bude mluvit slova věčného života, v nichž nalezněš spásu ty i celý tvůj dům.“* Takže Pán používá všechny své Božské prostředky, aby dal takovému člověku možnost získat za jeho dobré skutky odměnu v budoucím životě. Ale k tomu se musí začít s pravou vírou v našeho Pána Ježíše Krista, Božího Syna, který přišel na svět, aby spasil hříšníky, a je třeba získat milost Svatého Ducha, který přivádí do našich srdcí Boží Království a buduje před námi cestu k získání blaženosti života budoucího věku. A na to je omezena tato Boží náklonnost k dobrým skutkům, které nebyly vykonány pro Krista – Stvořitel poskytuje prostředky pro jejich vykonání. A na člověku závisí, zda je vykoná, či ne. Proto Pán řekl Židům: *„Pokud byste neviděli, neměli byste hřích. Nyní ale říkáte – vidíme – a váš hřích ve vás přebývá.“* Pokud člověk podobně jako Kornelius použije své skutky, aby byly Bohu milé, ale ne pro Krista, a uvěří v jeho Syna, pak se mu takový skutek započítá jako by byl vykonán pro Krista právě kvůli víře v něho. V opačném případě nemá člověk právo si stěžovat, že jeho dobro nedošlo naplnění. To se však nikdy nestane, pokud se dělá něco dobrého pro Krista, protože dobro, které je vykonáno pro něho, nejenže připravuje korunu spravedlnosti v budoucím životě, ale i v tomto životě naplňuje člověka milostí Ducha Svatého, jak je řečeno: *„Bůh mu dává Ducha Svatého v míře neomezené. Otec miluje Syna a všechno mu dal do rukou.“*

Tak je to, Boží miláčku! Takže v nashromáždění tohoto Božího Ducha spočívá skutečný cíl našeho křesťanského života a modlitba, bdění, půst, milosrdenství a další ctnosti konané pro Krista jsou pouze prostředkem k získání Ducha Božího.“

„Jaké nashromáždění?“ zeptal jsem se báťušky Serafima.
„Nechápu to.“

„Nashromáždění je totéž jako získání,“ odpověděl mi, „vždyť chápete, co znamená získání peněz. Stejně je to i se získáním Ducha

Božího. Věřím, že vy, Boží miláčku, rozumíte, co znamená získání v pozemském slova smyslu? Smyslem života obyčejných světských lidí je získání nebo výdělek peněz a u šlechticů navíc ještě získání poct, vyznamenání a jiných ocenění za veřejné služby. Získání Božího Ducha je také kapitál, ale požehnaný a věčný, a ten se stejně jako peněžní, hodnotový a časný získává stejným způsobem, což je navzájem velmi podobné. Bůh Slovo, náš Pán a Bohočlověk Ježíš Kristus přirovnává náš život k tržnici, činnosti našeho života na zemi nazývá kupováním a všem nám říká: *„Kupujte, dokud nepřijdu, nakupte čas, protože doba je zlá,“* to znamená: získejte čas na získání nebeských dober skrze pozemské statky. Pozemské statky jsou dobra konaná pro Krista, která nám přinášejí milost Ducha Svatého. V podobenství o moudrých a pošetilých pannách se říká, když pošetilým pannám chybí olej: *„Jděte jej koupit na tržiště.“* Ale když ho koupily, dveře do svatebního paláce už byly zavřené a ony tam již nemohly vstoupit. Někdo říká, že nedostatek oleje u pošetilých panen znamená nedostatek jejich dobrých skutků. Takové chápání není zcela správné. Jaký je to nedostatek dobrých skutků, když jsou všechny, i když pošetilé, stále nazývány pannami? Vždyť panenství je nejvyšší ctnost jako andělský stav a mohlo by samo o sobě sloužit jako náhrada za všechny ostatní ctnosti². Já ubohý si myslím, že se jim nedostávalo hlavně milosti Přesvatého Ducha Božího. Když konaly dobro, tyto dívky ve své duchovní nevědomosti předpokládaly, že křesťanské konání spočívá v tom, aby pouze konaly dobro. Vykonaly dobro, tím vykonaly i Boží dílo a k tomu ještě obdržely milost Ducha Božího, ale tu si již nepřivlastnily. O takovém způsobu života, který se opírá jen o konání dobra bez důkladného zkoumání, zda a nakolik přináší milost Ducha Božího, se mluví v knihách otců: *„Jiná je cesta, která měla být dobrou na počátku, ale její konec je na dně podsvětí.“* Antonín Velký ve svých dopisech mnichům mluví o takovýchto pannách: Mnozí mnichové a panny nemají představu o rozdílech mezi vůlemi, které působící v člověku, a nevědí, že v nás

² Toto je ovšem už čistě křesťanské chápání židovského podobenství, v němž se pannami myslí všeobecně družičky, protože jejich panenství bylo v té době samozřejmé. Někjaký slib čistoty, který tu sv. Serafim má na mysli, v tomto podobenství nehraje žádnou roli.

působí tři vůle: první – Boží, dokonalá a spasitelná; druhá – vlastní vůle člověka, tj., ne-li zhoubná jistě ne spasitelná, a třetí – ďábelská, zcela zhoubná. A právě ta třetí zhoubná vůle učí člověka nedělat nic dobrého, nebo dělat to z pýchy, nebo jen pro samotné dobro a ne pro Krista. Druhá – naše vlastní vůle – nás učí dělat vše, abychom těšili své vlastní choutky, a dokonce i tak, jak nás učí nepřítel – konat dobro pro dobro a nevěnovat pozornost milosti jím získané. První pak – spasitelná Boží vůle – spočívá jen v tom, aby se dobro konalo pouze pro získání Ducha Svatého jako věčného a nevyčerpatelného pokladu, který se nedá ničím úplně ocenit.

Toto je to získání Ducha Svatého, které se přirozeně nazývá tím olejem, který se nedostával pošetilým pannám. Proto byly nazvány pošetilými, protože zapoměly na nezbytný plod dobra, na milost Ducha Svatého, bez níž nikdo není a nemůže být spasen, protože *„Svatým Duchem se živí každá duše a čistotou se povznáší, ona září tajemně Trojiční jednotou.“* Sám Duch Svatý, který je všemohoucím Pánem, se vlévá do našich duší a toto jeho přebývání v naší duši, kde přebývá ve své trojiční jednotě s naším duchem, je nám dáváno jen díky tomu, že se z naší strany snažíme o jeho všestranné získání. Duch Svatý pak připravuje v naší duši a těle trůn, aby Bůh ve své stvořitelské moci mohl přebývat s naším duchem, jak stojí v nezměnitelném Božím slově: *„Učiním si v nich příbytek a budu jim Bohem a oni budou mým lidem.“* A to je ten olej v lampách moudrých panen, který mohl jasně a nepřetržitě hořet, a panny s těmito hořícími svícny se mohly dočkat i ženicha, který přišel o půlnoci, a vejít s ním do paláce radosti.

Pošetilé viděly, že jim hasnou svícny, ale i když šly na tržiště, aby koupily olej, nestačily se vrátit včas, protože dveře již byly zavřené. Tržiště je náš život; zavřené dveře svatebního paláce, které nepouští k Ženichovi, je lidská smrt; moudré a pošetilé panny jsou křesťanské duše; olej nejsou skutky, ale skrze ně získaná milost přesvatého Ducha Božího, která jedno proměňuje v druhé, tj. porušitelnost v nepomíjitelnost; duchovní smrt v duchovní život, tmu ve světlo, jeskyni naší existence, kde jsou uvázány vášně jako dobytek a zvířata, v Boží chrám a přejasný palác věčné radosti z Krista Ježíše, našeho Pána, Stvořitele a Vykupitele a věčného ženicha našich duší.

Jak velký je Boží soucit s naší ubohostí, tj. naším nevnímáním jeho péče o nás, když Bůh říká: *„Hle, stojím u dveří a klepu...“* Zde se pod dveřmi rozumí běh našeho života ještě neukončený smrtí! Ach, jak bych si přál, Boží miláčku, abyste v tomto životě vždy přebýval v Duchu Božím. *„Při čem naleznu, v tom i soudím,“* praví Hospodin. Nesmírné bude naše hoře, pokud nás najde obtížené starostmi a zármutkem o tento život, neboť kdo snese jeho rozhorlení a kdo se postaví jeho hněvu? To je důvod, proč se říká: *„Bděte a modlete se, abyste neupadli do pokušení,“* tj. abyste nebyli zbaveni Ducha Božího, protože bdění a modlitba nám přinášejí jeho milost. Samozřejmě, že každé dobro konané pro Krista přináší milost Ducha Svatého, ale nejvíce ze všeho ji přináší modlitba, protože je stále v našich rukou jako zbraň k získání milosti Ducha. Chtěl byste např. jít do chrámu, ale nemáte do něj přístup nebo se bohoslužba nekoná; chtěl byste pomoci chudákovi, ale nenajdete ho; chtěl byste zachovat své panictví, ale nemáte sílu to vykonat pro lidskou složitost nebo v důsledku nepřátelských úkladů, jimž ve své lidské slabosti nemůžete odolat; či byste chtěl vykonat pro Krista něco jiného dobrého, ale též nemáte sílu, nebo se nenaskytne příležitost. Ale s modlitbou je to jinak: ta je možná vždy, jak bohatému, tak chudému, jak známému, tak neznámému, jak silnému, tak slabému, jak zdravému, tak nemocnému, jak spravedlivému, tak hříšníkovi. Jak velká je síla modlitby dokonce i hříšného člověka, pokud vychází z celé duše, můžete pochopit z následujícího příkladu svaté tradice: Když na žádost zoufalé matky, které hrozilo, že jí zemře jediný syn, nevěstka, kterou potkala na cestě a ona se ani neočistila ze svého hříchu, dojata zoufalostí a žalem matky, volala k Hospodinu: *„Ne pro mne, ubohou hříšnici, ale pro slzy matky, která truchlí kvůli svému synu a je pevně přesvědčena o tvém milosrdenství a všemohoucnosti, vzkřís, Pane Ježíši Kriste, jejího syna...“* Hospodin ho vzkřísil. Tak je to, Boží miláčku. Velká je síla modlitby a ona ze všeho nejvíce přináší Ducha Božího, a je možné, aby ji konal každý. *„Blažení budeme, když nás Hospodin Bůh nalezne, že bdíme v plnosti darů jeho Svatého Ducha.“* Tehdy můžeme radostně a s důvěrou doufat, že budeme povzneseni vstříc Pánu přicházejícímu na oblacích, když

bude přicházet ve slávě a velké moci soudit živé i mrtvé a odměnit každého podle jeho skutků.

A když, Boží miláčku, považujete za velké štěstí, že rozmlouváte s ubohým Serafímem, buďte si jistý, že ani on nebyl zbaven Boží milosti. Ale co řekneme o samotném Hospodinu, věčném Prameni vši nebeské i pozemské milosti? Vždyť modlitbou jsme se stali hodnými rozmlouvat s ním samým, Předobrym a Životodárným Bohem a naším Spasitelem. Ale i zde se máme modlit jen tak dlouho, dokud na nás nesestoupí Bůh Duch Svatý v jemu známém množství jeho nebeské milosti. A když se milostivě rozhodl a navštívil nás, měli bychom již přestat s modlitbou. Nač je modlitba, v níž se k němu obrácíme: *‘Přijď a přebývej v nás a očisti nás od každé poskvrny a spas, Dobrotivý, naše duše,‘* když už k nám přišel, aby spasil nás, kteří v něho doufají a v pravdě vzývají jeho svaté Jméno, tj. prosíme, abychom se pokorně a s láskou setkali s ním, Utěшитelem, uvnitř chrámů našich duší, hladovějících a toužících po jeho příchodu. Vysvětlím vám to, Boží miláčku, na příkladu: Představte si, že byste mne pozval k sobě na návštěvu a já bych k vám v důsledku vašeho pozvání přišel a chtěl s vámi rozmlouvat. A vy byste mne stále zval: *Vážený, prosím, laskavě mne navštivte.* Tehdy bych se chtěl nechtě musel ptát: *Co to dělá? Nepomátl se? Přišel jsem k němu a on mě přesto stále zve.* Tak je to i Pánem Bohem – Duchem Svatým. Proto je řečeno: *‘Vyprázdňte se a pochopte, že já jsem Bůh, který se povznese mezi národy a povznese se na zemi,‘* tj. zjevím se a budu se zjevovat každému, kdo ve mne věří a vzývá mne, a budu s ním mluvit, jako jsem kdysi mluvil s Adamem v ráji, jako s Abrahamem, Jakubem a ostatní svými služebníky, Mojžíšem, Jobem a jim podobnými. Mnozí vysvětlují, že toto vyprázdnění se vztahuje pouze na světské záležitosti, tj. že při modlitebním rozhovoru s Bohem je nutné vyprázdnit se od světských záležitostí. Ale já vám v Bohu řeknu, že i když je od nich v modlitbě nezbytné se vyprázdnit, ve chvíli, kdy se nás při všemohoucí síle víry a modlitby rozhodne navštívit Bůh Duch Svatý a přijde k nám v plnosti své nevýslovné dobroty, pak se člověk musí vyprázdnit i od modlitby. Když duše koná modlitbu, mluví a vypráví, ale při sestoupení Ducha Svatého je třeba být v naprostém tichu a slyšet jasně a srozumitelně všechna

slava věčného života, která se nám rozhodne zvěstovat. Člověk by v té chvíli měl být zcela střízlivý na duši i na duchu a v plné čistotě těla. Tak tomu bylo na hoře Horeb, kdy bylo Izraelitům řečeno, aby se do Božího zjevení na Sinaji po tři dny nedotýkali svých manželek, protože náš Bůh je *„oheň požírající vše nečisté“* a do společenství s ním nemůže vejít nikdo poskvrněný na těle či duchu.“

„Ale jak je to, bátuško, s ostatními dobrými skutky konanými pro Krista pro získání milosti Ducha Svatého? Vždyť vy mi nyní vyprávíte jen o modlitbě.“

„Získejte milost Ducha Svatého i všemi ostatními dobrými skutky vykonanými pro Krista a duchovně s nimi obchodujte. Obchodujte s těmi z nich, které vám dají největší zisk. Sbírejte kapitál přebytků Boží milosti a vložte je do zastavárny věčného Boha na duchovní úrok a to ne na čtyři nebo šest procent, ale na sto rublů za jeden vložený, ale ve skutečnosti to bude ještě mnohokrát víc. Například: Dává-li vám více Boží milosti modlitba a bdění, bděte a modlete se; dává-li vám mnoho Ducha Svatého půst, postěte se; dává-li vám ho více milosrdenství, konejte milosrdenství. Takto uvažujte o každém dobru, které konáte pro Krista.

Teď vám povím o sobě, ubohém Serafimovi. Pocházím z kurských kupců. Když jsem ještě nebyl v klášteře, vybírali jsme k obchodování zboží, které nám dávalo více zisku. Tak postupujte i vy, bátuško, protože v obchodním podnikání nespočívá smysl pouze v obchodu, ale v tom, aby člověk dosáhl co největšího zisku. Tak i v křesťanském životě není smysl jen v tom, aby se člověk jen modlil nebo dělal něco dobrého. I když apoštol říká: *„Modlete se bez přestání“*, také, jak si vzpomínáte, dodává: *„chci raději říct pět slov rozumem, než tisíce v jazycích.“* A Pán říká: *„ne každý, kdo mi říká, Pane, Pane, bude spasen, ale ten, kdo koná vůli mého Otce“*, tj. koná Boží dílo a to se zbožností, neboť *„prokletý je každý, kdo koná dílo Boží nedbale.“* A Boží dílo je *„abyste uvěřili v Boha a toho, jehož poslal, Ježíše Krista.“* Jestliže správně posuzujeme příkázání Krista a apoštolů, pak naše křesťanské konání nespočívá ve zvyšování počtu dobrých skutků, které slouží cíli našeho křesťanského života jen jako prostředky, ale k získání z nich co největšího užitku, tj. ve větším získání hojných darů Ducha Svatého.

Proto bych si přál, Boží miláčku, abyste i vy sám získal věčně tekoucí pramen Boží milosti a vždy zvažoval, zda jste v Božím Duchu či ne. A pokud jste v Duchu, pak je Bůh veleben. Není nad čím truchlit, i když již nyní podstoupíme Kristův strašný soud. Neboť: *„Při čem přistihnu, v tom budu i soudit.“* Pokud v Duchu nejste, pak je třeba důkladně analyzovat, proč a z jakého důvodu se nás Bůh Duch Svatý rozhodl opustit a znovu ho hledat a to tak dlouho, dokud námi hledaný Duch Svatý nebude nalezen a opět s námi nebude svou milostí. Na naše nepřátele, kteří nás od něj odhánějí, je nutné útočit tak, že se jim bude za zády zdvihát prach, jak řekl prorok David: *„Poženu své nepřátele a dopadnu je. Nevrátím se zpět, dokud je nedolám. Rozdrtím je, že už nepovstanou, pod nohy mi padnou.“*

Tak je to, báťuško. Takže si vyberte obchodování s duchovními ctnostmi. Rozdělte dary milosti Ducha Svatého potřebným podle příkladu zapálené svíce, která sama svítí, když hoří pozemským ohněm, a, aniž se umenší její vlastní oheň, zapaluje ke svícení vše ostatní. A pokud je to tak, jde-li o pozemský oheň, co pak řekneme o ohni milosti přesvatého Ducha Božího? Vždyť pozemské bohatství se při svém rozdávání umenšuje, ale u nebeského bohatství Boží milosti je tomu tak, že tomu, kdo ho rozdává, roste. Proto i sám Pán říká Samaritance: *„Kdo pije z této vody, budu znovu žíznit, ale kdo pije z vody, kterou mu dám já, nebude žíznit na věky, ale voda, kterou mu já dám, bude v něm pramenem tekoucím do života věčného.““*

„Báťuško,“ řekl jsem, „vy stále mluvíte o získání milosti Ducha Svatého jako o cíli křesťanského života, ale jak a kde ji mohu vidět? Dobré skutky jsou vidět, ale což Duch Svatý může být vidět? Jak mám vědět, je-li se mnou nebo ne?“

„V současné době,“ odpověděl starec, „ve své téměř všeobecné chladnosti ke svaté víře v našeho Pána Ježíše Krista a v důsledku naší nepozornosti k působení jeho Božské prozřetelnosti s námi a nevnímání lidského společenství s Bohem jsme došli k tomu, že jsme se téměř úplně vzdálili pravému křesťanskému životu. Nám se nyní zdají podivná slova Svatého Písma, když Duch Boží ústy Mojžíše říká: *„A Adam viděl Hospodina, který chodil po ráji,“* nebo když čteme u apoštola Pavla: *„Šli jsme do Achaje a Duch Boží nešel s námi,*

obrátili jsme se do Makedonie a Duch Boží šel s námi.‘ Opakovaně se i na jiných místech Svatého Písma mluví o zjevování Boha lidem.

Ale někteří lidé říkají: ‚Tato místa jsou nejasná. Jak mohli lidé tak jasně vidět Boha?‘ Ale nejasné tu není nic. Toto nepochopení vzniklo, protože jsme se odchýlili od původní jednoduchosti křesťanského chování a pod záminkou osvícení jsme se dostali do takové temnoty nevědomosti, že se nám již zdá nepředstavitelným to, čemu kdysi lidé jasně rozuměli, protože se jim ani v obyčejném rozhoru nezdála zvláštní myšlenka o zjevení Boha lidem. Tak Job, když mu jeho přátelé vytýkali, že se rouhá Bohu, jim odpověděl: ‚*Jak to může být, když cítím dech Všemocného ve svém chřípí?*‘ tj. jak se mohu rouhat Bohu, když se mnou přebývá Duch Svatý. Kdybych se rouhal Bohu, pak by Duch Svatý ode mne odstoupil, ale já cítím jeho dech ve svém chřípí. Stejně se mluví i o Abrahámovi a Jakubovi, že viděli Hospodina a rozmlouvali s ním a Jakub s ním dokonce i zápasil. Mojžíš viděl Boha a spolu s ním i všecken lid, když mu bylo dopřáno na hoře Sinaj přijmout od Boha desky zákona. Oblačný a ohnivý sloup nebo, což je totéž – zjevná milost Ducha Svatého – sloužily jako průvodci Božího lidu v poušti. Boha a milost jeho Svatého Ducha viděli lidé ne ve snu a ne ve snění či rozrušené představivosti, ale zcela zjevně. My jsme se již stali velmi nepozornými k naší spáse, v důsledku čehož přijímáme i mnoho dalších slov Písma svatého ne v tom smyslu, jak bychom měli. A to vše je proto, že nehledáme Boží milost a neumožňujeme jí v důsledku pýchy naší mysli, aby přebývala v našich duších, a proto nemáme skutečné osvícení od Hospodina, který ji sesílá do srdcí lidí, kteří z celého srdce hladoví a žízni po Božích pravdách.

Mnozí vysvětlují, že když se v Bibli říká: ‚*Bůh vdechl dech života do tváře praotce Adama, kterého stvořil z prachu země,*‘ pak to znamená, že v Adamovi do té doby nebyla duše a lidský duch, ale byl jen tělem, které bylo vytvořeno z prachu země. Tento výklad není správný, protože Bůh stvořil Adama z prachu země tak, jak říká svatý apoštol Pavel: ‚*Kéž je dokonalý váš duch, duše i tělo při příchodu našeho Pána Ježíše Krista.*‘ Všechny tyto tři části naší přirozenosti byly stvořeny z prachu země a Adam nebyl stvořen mrtvý, ale působil v něm život stejně jako u jiných živých Božích

stvoření, která žila na zemi. Ale smysl spočívá v tom, že pokud by mu pak Hospodin Bůh nevdechl do tváře dech života, tj. milost našeho Pána a Boha Ducha Svatého, který z Otce vychází a v Synu spočívá a kvůli Synu byl poslán do světa, pak by Adam, ač byl dokonale a vyvýšeně stvořen nad ostatní Božími tvory jako koruna stvoření na zemi, stále zůstal bez Ducha Svatého ve svém nitru. A ten ho vede k důstojnosti podobné Bohu. Proto by byl podobným všem ostatním tvorům, kteří mají tělo, duši a ducha, které každému z nich náleží podle jejich druhu, ale nemají v sobě Ducha Svatého. Když vdechl Hospodin Bůh do Adamovy tváře dech života, pak se podle slov Mojžíše stal *„Adam živou duší,“* tj. dokonale ve všem Bohu podobné a takové, jako je on – na věky věků nesmrtelné. Adam byl stvořen tak, že nepodléhal žádnému Božímu stvoření, takže se nemohl topit ve vodě, ani nemohl být spálen ohněm, ani země jej nemohla pohltnout do svých propastí a ani vzduch mu ničím nemohl uškodit. Vše mu bylo podřízeno jako Božímu oblíbenci, jako králi a vládci stvoření a vše ho obdivovalo jako dokonalou korunou Božího stvoření. Toto je ten dech života, který byl vdechnut do Adamovy tváře ze stvořitelských úst všemocného Stvořitele a Boha. Adam z něj obdržel moudrost, jaké nebylo od věků. Ano je nepravděpodobné, že by kdy na zemi byl člověk moudřejší a významnější, než byl on. Když mu Hospodin přikázal pojmenovat všechny tvory, dal každému tvorovi takové jméno, které plně vystihuje jeho kvality, všechnu sílu a všechny vlastnosti, které obdržel jako Boží dar, darovaný při jeho stvoření. V důsledku tohoto nadpřirozeného daru Boží milosti, který obdržel z dechu života, mohl Adam vidět a chápat i Hospodina, který chodil po ráji, a chápat jeho slova i rozhovory svatých andělů i jazyk všech zvířat, ptáků a plazů, kteří žili na zemi, i vše, co je nyní před námi jako padlými a hříšnými skryté, ale co bylo pro Adama před jeho pádem zcela jasné. Stejnou moudrost, sílu a všemohoucnost i všechny ostatní dobré a svaté vlastnosti daroval Hospodin Bůh i Evě, kterou nestvořil z prachu země, ale z Adamova žebra ve sladkém Edenu, v ráji, který vysadil uprostřed země. Proto, aby mohli snadno a vždy v sobě udržovat nesmrtelnost, tedy požehnané a dokonalé vlastnosti tohoto dechu života, zasadil Bůh uprostřed ráje strom života, v jehož ovoci uzavřel všechnu podstatu a

plnost darů tohoto svého Božského dechu. Pokud by Adam a Eva nezhrěšili, mohli by navždy oni i všichni jejich potomci jíst ovoce ze stromu života a na věky v sobě udržovat životodárnou moc Boží milosti a nesmrtelnou, věčně mladou plnost síly těla, duše a ducha i neutuchající, nestárnoucí, nekonečnou, nesmrtelnou a blaženou existenci svého bytí, kterou si nedokážeme v současné době ani představit.

Když prarodiče okusili plody ze stromu poznání dobrého a zlého, což bylo předčasné a v rozporu s Božím přikázáním, poznali rozdíl mezi dobrem a zlem, upadli do všech utrpení, které následovala za přestoupením Božího přikázání, a ztratili tento vzácný dar milosti Ducha Božího tak, že až do příchodu na svět Bohočlověka Ježíše Krista *„nebyl ve světě“* Duch Boží, *„protože Ježíš ještě nebyl oslaven.“* To ovšem neznamená, že by Duch Boží vůbec nebyl na světě, ale jeho přebývání nebylo tak plné jako v Adamovi nebo v nás, pravoslavných křesťanech, ale objevuje se pouze zastřeně a jeho přebývání ve světě bylo lidstvu viditelné jen v příznacích. Tak např. Adamovi po pádu a stejně tak spolu s ním i Evě byla zjevena mnohá tajemství, která se týkají budoucí spásy lidstva. I Kain nehledě na svou špatnost a zločin slyšel hlas Boží milosti, který jej sice obviňoval, ale mluvil s ním. Noe rozmlouval s Bohem. Abrahám viděl Boha a jeho den a zaradoval se. Milost Svatého Ducha, která působila skrytě, se odrážela i ve všech starozákonních prorocích a svatých Izraele. U Židů pak byly založeny speciální prorocké školy, kde se učili rozpoznat příznaky zjevení Boha nebo andělů a rozeznat činnost Ducha Svatého od běžných událostí, které se vyskytují v přírodě běžného pozemského života. Simeonu Bohonosci, bohootcům Jáchymovi a Anně a nespočtu jiných Božích služebníků se různými způsoby zjevoval Bůh a slyšeli skryté hlasy, které byly potvrzovány zjevnými zázračnými událostmi. Projevy Božího Ducha působily, sice ne v takové moci jako u Božího lidu, i mezi pohany, kteří neznali pravého Boha, protože i z jejich středu si Bůh vybíral lidi. Takové byl například panny – prorokyně Sibyly, které předurčily své panenství Bohu, který jim byl neznámý, ale přece jen Bohu, stvořiteli vesmíru a všemohoucímu vládci světa, jak ho poznávali i pohané. Též i pohanští filosofové, kteří sice bloudili v temnotě nevě-

domosti o Bohu, ale hledali pravdu milou Bohu, proto mohli mít v jeho vlastním hledání i účast na Duchu Božím, neboť je psáno: „*Národy, které Boha neznaly, zákonem přirozenosti konají, co se Bohu líbí.*“ A pravdu velebí i Hospodin, když o ní skrze Ducha Svátého říká: „*Pravda zazářila ze země a pravda sestoupila z nebe.*“

Tak, Boží miláčku, ve svatém a Bohu milém židovském národě i u pohanů, kteří Boha neznali, se přece jen udrželo Boží vedení. To znamená, báťuško, jasné a přiměřené chápání toho, jak Duch Svátý působí v člověku a zvláště jak a jakými vnějšími i vnitřní vjemy je možné si ověřit, že to působí Bůh Duch Svátý a ne nepřátelský klam. Takže to vše bylo od pádu Adama až do tělesného příchodu našeho Pána Ježíše Krista na svět.

Boží miláčku, bez tohoto vnímání působení Svátého Ducha mezi lidmi, které se navždy zachovalo, by lidé nemohli nikdy přesně poznat, zda již na svět přišel Adamovi a Evě zaslíbený plod semene ženy, který má rozdrtit hlavu hada.

Ale třeba Simeon Bohonosec, jehož Duch Svátý uchránil od smrti po tom, co mu bylo v 65 letech jeho života tajemně předpovězeno, že spatří Pána počatého a zrozeného z Přečisté vždy Panny Marie, žil v milosti Ducha Božího 300 let³ a pak, když mu bylo 365 let, řekl v chrámě Hospodinově, že z vnuknutí Ducha Svátého jasně poznal, že toto je ten zvěstovaný: Tento je Kristus, Spasitel světa, jehož nadpřirozené početí a narození mu bylo zvěstováno Duchem Svátým skrze anděla před 300 lety.

Tak i svatá prorokyně Anna, dcera Fanuelova, která sloužila osmdesát let svého vdovství Hospodinu Bohu v Božím chrámu a byla známá zvláštními dary Boží milosti jako spravedlivá vdova a čistá Boží služebnice, zvěstovala, že tento je skutečně světu zaslíbený Mesiáš, pravý Kristus, Bůh a člověk i Král Izraele, který přišel spasit Adama a lidský rod.

Když se on, náš Pán Ježíš Kristus, rozhodl vykonat celé dílo spásy, pak po svém vzkříšení dechl na apoštoly, vdechl jim dech života,

³ Naráží zde na legendu, podle níž byl Simeon jedním z překladatelů bible do řečtiny (Septuaginta) a při překládání slov „Hle, panna počne a porodí syna,“ měl pochybnosti. Dostalo se mu zjevení, že nezemře, dokud neuvidí naplnění tohoto prorocství.

který ztratil Adam, a dal jim tutěž Adamovu milost přesvatého Božího Ducha. Ale jen to by bylo málo, vždyť jim řekl: *„Potřebují, aby odešel k Otci. Pokud by neodešel, Duh Boží by nepřišel do světa, pokud však on, Kristus, odejde k Otci, pak ho pošle do světa a on, Utěšitel, je poučí o všem jeho učení, uvede je do veškeré pravdy a připomene jim vše, co jim říkal, když byl ještě s nimi na světě.“* To už byla jim zaslíbená nebeská milost. A v den Letnic jim slavnostně seslal Ducha Svatého jako bouři a v podobě ohnivých jazyků, které na každého z nich sestoupily, vstoupily do nich a naplnily je v podobě ohně mocí Boží milosti, která dýmala jako rosa a přinášela radost duším těch, kdo ji v moci a působení přijímali. A tatáž ohnivá milost Ducha Svatého je dána všem Kristovým věrným ve svátosti křtu a svátostně se vtiskuje myropomazáním⁴ udělovaných svatou církví. Ona se skrývá v našem těle, které tuto milost na věky chrání. Vždyť se říká: *„Pečeť daru Ducha Svatého.“*

A na co, báťuško, vtiskujeme my ubozí své pečeti, pokud ne na věci, které obsahují pro nás něco drahocenného? A co může být na světě drahocennější, než dary Ducha Svatého, které jsou nám posílány z výšin ve svátosti křtu, protože tato milost křtu je tak velká, tak nezbytná a tak životodárná pro člověka, že není odebrána ani heretikovi do jeho smrti, to je do doby určené Boží Prozřetelností k pozemské zkoušce člověka na zemi – k tomu, aby jí byl hoden a v tento Bohem mu darovaný čas mohl konat prostřednictvím této z nebes mu darované milosti. Pokud bychom nikdy po svém křtu nezhrěšili, pak bychom na věky zůstali svatými, nevinnými a zbaveni každého poskvrnění těla i ducha, těmi kdo se líbí Bohu. Ale problém je v tom, že sice rosteme věkem, ale nerosteme v milosti a chápání Boha, jak to bylo u našeho Pána Ježíše Krista, ale naopak se pomalu kazíme a zbavujeme milosti přesvatého Božího Ducha a stáváme se v rozličné míře hříšnými či velmi hříšnými lidmi. Ale když se někdo vzbuzen moudrostí Boží, které hledá naši spásu a působí na všechny, rozhodne díky ní pro ranní modlitby k Bohu a bdění, aby získal svou věčnou spásu, pak ten, kdo je poslušen jejího hlasu, se musí utéct k pravému pokání za své hříchy a konat takové dobré skutky, které

⁴ Tj. biřmováním.

jsou opačné, než jeho hříchy. Skrze tyto dobré skutky vykonané pro Krista získá Ducha Svatého, který působí v našem nitru a buduje tam Boží království. Boží slovo říká ne nadarmo: *„Boží Království je ve vás, vy ho potřebujete a násilníci ho dosahují.“* Tím se myslí lidé, kteří nehledí na pouta hříchu, která je spoutala, a díky svému násilí nedopustí a nevzbudí nové hříchy, ale přijdou k našemu Spasiteli, s dokonalým pokáním, aby je potrestal. Tito lidé přehlížejí všechnu sílu hříšných pout a snaží se je zlomit. A pak se skutečně objeví před Bohem bělejší než sníh, protože jsou vyběleni jeho milostí. *„Přijďte,“* praví Pán, *„a pokud budou vaše hříchy jako šarlat, vybělím je jako sníh.“*

Tak svatý Jan Teolog⁵ viděl (ve zjevení) lidi v bílých šatech tj. v oděvu ospravedlnění s „palmovými listy v ruce“ jako symboly vítězství, kteří zpívali Bohu podivuhodnou píseň „Aleluja.“ „Kráse jejich zpěvu se nic nemohlo podobat.“ O nich Boží posel řekl: „To jsou ti, kteří přišli z velkého utrpení, vyprali si svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově.“ Vyprali je utrpením a vybělili je přijímáním životodárných svátostí Těla a Krve neposkvrněného Beránka, přečistého Krista, který se dal před věky dobrovolně zabít pro spásu světa. On je stále a doposud obětován a lámán, ale nijak jej neubývá a přináší nám naši věčnou a nepominutelnou spásu jako prostředek na cestu do věčného života. Pak mu budeme moci dát dobrou odpověď na jeho strašném soudu a obdržíme za to nejdražší a každé chápání převyšující ovoce stromu života, o něž nás chtěl zbavit nepřítel lidského rodu, Jitřenka, který spadl z nebe. I když nepřítel, ďábel, oklamal Evu a spolu s ní padl i Adam, Hospodin jim daroval nejen Vykupitele v plodu Semene Ženy, který smrtí přemohl smrt, ale všem nám daroval také v Ženu, navždy pannu a Bohorodičku Marii. Ta sama pro sebe uřala a pro celé lidstvo stíná hlavu hada. Ona je mocnou přímluvkyní u svého Syna a našeho Boha a též i nezahanbitelná a nepřemožitelná zastánkyně dokonce i těch nejhorších hříšníků. Kvůli tomu se Boží Matka nazývá „Ránou pro běsy“, protože běs může zahubit člověka jen tehdy, pokud se tento přestane utíkat k pomoci Boží Matky.

⁵ Tj. apoštol Jan Evangelista.

Ještě vám, Boží miláčku, musím já ubohý Serafim vysvětlit, v čem spočívá rozdíl mezi činnostmi Ducha Svatého, který tajemně přebývá v srdcích věřících v našeho Pána Boha a Spasitele Ježíše Krista, a činností temnoty hříchu, jíž nás naplňují a dráždí démoni, kteří v nás působí jako zloději. Duch Boží nám připomíná slova našeho Pána Ježíše Krista a působí vždy identicky spolu s ním, přináší radost do našich srdcí a vede naše kroky na cestu pokoje. Ale ďábelský duch klamu naopak vymýšlí věci proti Kristu, jeho činnost nás vede ke zmatku a vzpurnosti a plní nás tělesnými chťiči, touhami očí a pýchou života. *„Amen, amen, říkám vám, každý živý, který ve mne věří, nezemře na věky.“* To je ten, který má milost Ducha Svatého za pravou víru v Krista. A pokud by z lidské slabosti pro nějaký hřích duchovně zemřel, nezemře na věky, ale bude vzkříšen milostí našeho Pána Ježíše Krista, který snímá hříchy světa a zdarma uděluje milost za milostí. O této milosti, která se našemu lidskému rodu zjevila v Bohočlověku, je řečeno v evangeliu: *„V něm byl život a život byl světlem lidí,“* a dodává, *„světlo ve tmě svítí a temnota ho nepohltila.“* To znamená, že milost Ducha Svatého darovaná ve křtu ve jménu Otce i Syna a Svatého Ducha svítí pro nevýslovné zásluhy Krista od věků v srdci Božským světlem nehledě na lidské hříchy a tmu kolem naší duše. Toto Kristovo světlo při nekajícnosti hříšníka říká Otcí: *„Abba, Otče! Nehněvej se až do konce na tuto nekajícnost!“* A pak, při obrácení hříšníka na cestu pokání, odívá bývalého hříšníka opět oděvem neporušitelnosti, utkaným z milosti Ducha Svatého, o jejímž nabytí tak dlouho s vámi mluvím jako o cíli křesťanského života.

Ještě vám vysvětlím, abyste to lépe pochopil, co znamená Boží milost, jak ji rozpoznat a v čem se zvláště projevuje v konání lidí jí osvícených. Milost Ducha Svatého je světlo, které osvětluje lidi. Vše o tom říká Písmo svaté. Tak bohootec David řekl: *„Svícen mých nohou je tvůj zákon a světlo na mých cestách. Pokud by mi tvůj zákon nebyl poučením, pak bych ve své ubohosti zahynul.“* To znamená, že milost Ducha Svatého, která je vyjádřena v Zákoně slovy Hospodinových přikázání, je svícen a mé světlo, a pokud by mne tato milost Ducha Svatého, kterou pečlivě a upřímně získávám tím, že se sedmkrát denně učím o prozívatelnosti tvých pravd, neosvětlovala ve

tmě starostí a nespojovala s velkým významem mé královské hodnosti, pak kde bych pro sebe získal či jen jiskru světla, aby ozářila mé kroky na cestě života, která je temná díky závisti mých nepřátel. Ve skutečnosti Hospodin nejednou zjevil mnohým svědkům působení milosti Ducha Svatého na lidech, které posvětil a osvětil svými velkými vnuknutími. Vzpomeňte si na Mojžíše po jeho rozhovoru s Bohem na hoře Sinaj. Lidé na něj nemohli hledět, jak zářil neobvyklým světlem, které obklopovalo jeho tvář. Dokonce se musel lidu ukazovat jen v závoji. Vzpomeňte si na proměnění Páně na hoře Tábor. Obklopilo ho velké světlo a *„jeho šaty zbělely jako sníh a jeho učedníci strachem padli na zem.“* Když se mu zjevili Mojžíš a Eliáš ve stejném světle, pak aby bylo skryto světlo Boží milosti, které oslepovalo oči učedníků, *„je zastínil oblak“*. Takovým způsobem se milost přesvatého Božího Ducha zjevuje v nevyslovitelném světle všem, kterým Bůh zjevuje její činnost.

„A jakým způsobem,“ zeptal jsem se báťušky Serafima, „poznám, že jsem v milosti Ducha Svatého?“

„To je, Boží miláčku, velmi jednoduché,“ odpověděl mi, protože Hospodin říká: *„Vše je jednoduché pro ty, kdo získali chápání...“* Ale celá naše bída je v tom, že sami nemáme Boží chápání, které se neholedbá (nevyvyšuje), protože není z tohoto světa. Toto chápání naplněné láskou k Bohu a k bližnímu vede každého člověka k jeho spáse. O tomto chápání Pán řekl: *„Bůh chce, aby se všichni spasili a chápáním přijali pravdu.“* Svým apoštolům pro nedostatek tohoto chápání řekl: *„Ani vy nerozumíte a nepochopili jste Písmo a tato podobenství?... A opět se o tomto chápání v evangeliu říká o apoštolech, že „Tehdy jim Pán otevřel mysl a chápali Písmo.“* Když měli toto chápání, apoštolové vždy viděli, zda v nich přebývá Duch Boží, nebo ne, a proniknutí jím viděli, že s nimi Duch Boží přebývá. Proto s jistotou mluvili, že jejich práce je svatá a zcela příjemná Hospodinu Bohu. Tím je i vysvětleno, proč ve svých dopisech psali: *„Rozhodl Duch Svatý a my“* a jen na tomto základě stavěli své poslání jako neměnnou pravdu, která je ku prospěchu všech věřících. Tak svatí apoštolové v sobě poznávali přítomnost Ducha Božího... Tak je to, Boží miláčku, vidíte, jak je to jednoduché.“

Odpověděl jsem: „Stále nechápu, jak mohu být plně přesvědčený, že jsem v Božím Duchu. Jak mám sám u sebe rozeznat, že se jedná o jeho pravé zjevení?“

Bát'uška Serafím odpověděl: „Už jsem vám, Boží miláčku, řekl, že je to velmi jednoduché a podrobně vám vypověděl, jak jsou lidé v Duchu Božím a jak je třeba chápat jeho zjevení v nás... Co, bát'uško, ještě potřebujete?“

„Potřebuji,“ řekl jsem, „to dobře pochopit.“

Tehdy mne otec Serafím vzal pevně za ramena a řekl mi: „Teď jsme oba, bát'uško, v Duchu Božím. Proč se na mě nedíváš?“

Odpověděl jsem: „Nemohu se, bát'uško, dívat, protože z vašich očí vycházejí blesky. Vaše tvář se stala jasnější než slunce a mne bolestí páli oči.“

Otec Serafím řekl: „Nebojte se, Boží miláčku, i vy jste se teď stal stejně zářivým jako já. Nyní jste sám v plnosti Ducha Božího, jinak byste mne tak nemohl vidět.“

Sklonil ke mně svou hlavou a tiše mi řekl do ucha: „Děkujte Hospodinu Bohu za jeho nevýslovnou milost k vám. Viděl jste, že jsem se dokonce ani nepřezehnal, ale jen jsem se ve svém srdci v duchu pomodlil k Hospodinu Bohu a ve svém nitru řekl: ‚Hospodine, dej mu jasně a tělesnými očima vidět to sestoupení tvého Ducha, jímž poctíváš své služebníky, když ses jim rozhodl zjevit ve světle své velkolepé slávy.‘ A tak, bát'uško, Hospodin okamžitě vyplnil pokornou prosbu ubohého Serafíma... Jak bychom mu tedy neměli děkovat za tento jeho nevýslovný dar, který nám oběma dal? Tak, bát'uško, Hospodin Bůh nezjevuje svou milost vždy jen velkým poustevníkům. Tato Boží milost se rozhodla utěšit vaše zkroušené srdce jako matka, která miluje své děti, v důsledku zastání samotné Matky Boží... Nu co, bát'uško, nepodíváte se mi do očí? Jednoduše se podívejte a nebojte se: Hospodin je s námi.“

Po těch slovech jsem se podíval do jeho tváře a padla na mne ještě větší zbožná hrůza. Představte si uprostřed slunce v nejzářivějším jasu jeho poledních paprsků tvář člověka, který s vámi mluví. Vidíte pohyb jeho rtů, měnící se výraz jeho očí, slyšíte jeho hlas, cítíte, že vás někdo drží rukama za ramena, ale nejen že nevidíte tyto ruce, ale nevidíte ani sám sebe, ani jeho tvar, ale jen jediné oslepující světlo,

keré se rozestírá daleko do několika sáhů kolem a ozařuje svou mocnou září sněhovou pokrývkou, která přikrývá mýtinu, i sněhovou vánici, která se sype shora na mne i velkého starce. Je možné si představit tu situaci, v níž jsem se tehdy nacházel?!

„A jak se cítíte teď?“ zeptal se mne otec Serafím.

„Neobvykle dobře,“ řekl jsem.

„Ano, a jak dobře? Čím je to zvláštní?“

Odpověděl jsem: „Ve své duši cítím takovou tichost a pokoj, že to nemohu žádnými slovy vypovědět.“

„To je, Boží miláčku,“ řekl báťuška Serafím, „ten pokoj, o němž Pán řekl svým učedníkům: *„Svůj pokoj vám dávám. Ne takový, jako dává svět, vám já dávám. Pokud byste byli ze světa, svět by miloval, co je jeho, ale protože jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí. Ale mějte odvahu, protože já jsem přemohl svět.“* Takové lidi, které tento svět nenávidí, si vyvolil Hospodin a dává jim ten pokoj, který v sobě nyní cítíte. „Pokoj,“ který podle slov apoštolů, „převyšuje každé chápání.“ Tak ho nazývá apoštol, protože není možné žádným způsobem vyjádřit ten duchovní stav, který vytvoří v těch lidech, do jejichž srdcí ho přivede Hospodin Bůh. Kristus Spasitel ho nazývá svým vlastním pokojem, který není z tohoto světa, protože ho žádné dočasné pozemské blaho nemůže dát lidskému srdci. On je darován z výšin samotným Hospodinem Bohem, a proto se nazývá Božím pokojem...“

„A co ještě cítíte?“ zeptal se mne otec Serafím.

„Neobvyklou slast,“ odpověděl jsem.

On pokračoval: „To je ta slast, o níž se říká ve svatém Písmu: *„Z tuku tvého domu se napijí a potokem své slasti je napojíš.“* To tato slast nyní naplňuje naše srdce a rozlévá se po celém našem těle v nevýslovné štěstí. Z této slasti naše srdce jakoby tají a my oba jsme naplněni takovým blahem, že to žádný jazyk nemůže vyjádřit... A co ještě cítíte?“

„Neobvyklou radost v celém svém srdci.“

A báťuška Serafím pokračoval: „Když Duch Boží sestupuje na člověka a zastíní ho plností svého vnuknutí, pak je lidská duše naplněná nevýslovnou radostí, neboť Duch Boží plní radostí vše, čeho se dotkne. Je to tatáž radost, o níž Pán říká ve svém evangeliu:

„Když žena rodí, trpí, protože přišel její čas. Když pak porodí dítě, už nevzpomíná na bolest pro radost, že se do světa narodil člověk. Budete žít ve světě utrpení, ale když vás spatřím, zaraduje se vaše srdce a vaši radost vám nikdo nevezme.“ Ale bez ohledu na to, jak příjemná je tato radost, kterou nyní cítíte ve svém srdci, je nicotná ve srovnání s tou, o níž sám Pán ústy svého apoštola řekl, že tuto radost *„ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce člověka se nedotkla ta slast, již připravil Bůh těm, kdo ho milují.“* Závdky této radosti jsou nám dány nyní, a je-li mám z nich tak sladce, dobře a vesele v našich duších, co pak říct o té radosti, která je připravena na nebesích těm, kdo zde na zemi pláčou? Tak, báťuško, dost jste si poplakal v tomto svém pozemském životě a podívejte se, jakou radostí vás utěšuje Hospodin ještě zde na zemi. Teď je na nás, báťuško, abychom přidávali práci k práci, stoupali od úspěchu k úspěchu a dosáhli míry Kristovy plnosti, aby se na nás uskutečnila slova Páně: *„Ti, kdo trpí pro Hospodina, rostou v síle, získávají křídla jako orli, potečou a nebudou vyčerpáni. Půjdou a nebudou mít hlad, půjdou od úspěchu k úspěchu a zjeví se jim Bůh bohů na Sioně v porozumění a nebeských viděních...“* Pak se tato naše nynější radost, která se nám maličko a krátce zjevuje, zjeví v celé své plnosti, nikdo nám ji nevezme a budeme přeplněni nevýslovnými nebeskými slastmi... A co ještě cítíte, Boží miláčku?“

Odpověděl jsem: „Neobvyklé teplo.“

„Jaké teplo, báťuško? Vždyť sedíme v lese. Teď je zima a pod nohama máme sníh, na nás je sněhová přikrývka a shora se na nás valí... Jaké tu může být teplo?“

Odpověděl jsem: „Takové, jaké bývá v lázni, když přiloží do pece a valí se z ní pára...“

„A vůně,“ zeptal se mě, „je stejná jako v lázni?“

„Ne,“ odpověděl jsem, „na zemi není nic podobného této vůni. Když jsem ještě za života své matky miloval tanec a jezdil na bály a taneční večery, pak mne má maminka pokropila voňavkami, které koupila v nejlepších obchodech v Kazani, ale ty voňavky neměly tak krásnou vůni.“

Báťuška Serafim se mile usmál a řekl: „Já sám to, báťuško, vím dobře, stejně jako vy, ale schválně se ptám i vás, jak to cítíte? Je to

naprostá pravda, Boží miláčku. Žádné potěšení pozemských vůní nelze srovnávat s tou vůní, kterou nyní cítíme, protože nás teď obklopuje vůně Božího Svatého Ducha. A co pozemského mu může být podobné? Všimněte si také, Boží miláčku, že jste mi řekl, že kolem nás je teplo jako v lázni, a podívejte se, že ani na vás ani na mně sníh netaje a pod námi také ne. To znamená, že toto teplo není ve vzduchu, ale v nás samých. A je to právě to teplo, o němž nás Duch Svatý učí slovy modlitby volat k Hospodinu: ‚Teplem Ducha Svatého mne ohřej.‘ Jím byli zahřívání poustevníci a poustevnice a nebáli se zimního mrazu, když jím byli oděni jako do teplých kabátů, neboli do požehnaného oděvu utkaného Svatým Duchem. A tak tomu má ve skutečnosti být, protože Boží milost má přebývat v nás, v našem srdci, neboť Pán řekl: *‚Království Boží je ve vás.‘* Pod Božím královstvím Pán chápal milost Ducha Svatého. A toto Boží království se v nás nyní nachází a milost Ducha Svatého nás zevnitř ozařuje, zahřívá nás a vzduch kolem nás plní rozličnými vůněmi, naplňuje naše smysly nebeskou slastí a naše srdce nevýslovnou radostí. Náš současný stav je ten, o němž apoštol říká: *‚Království Boží není pokrm a nápoj, ale pravda a pokoj v Duchu Svatém.‘* Naše víra spočívá „ne ve spletitých slovech pozemské moudrosti, ale ve zjevení moci a ducha.“ A v tomto stavu se nyní nacházíme. A zvláště o tomto stavu Pán řekl: *‚Jsou zde takoví, kteří neokusí smrt, dokud nespátrí Boží Království, které přichází v moci...‘* a takovou nevýslovnou radost nám, Boží miláčku, dal nyní okusit Hospodin Bůh. To je to, co znamená být v plnosti Ducha Svatého, o níž svatý Makarius Egyptský píše: ‚Já sám jsem byl v plnosti Ducha Svatého‘... A touto plností svého Svatého Ducha nás ubohé nyní přeplnil Hospodin... Nu, zdá se, že teď už se asi nedá více ptát, Boží miláčku, jak jsou lidé v milosti Ducha Svatého... Budete si pamatovat nynější zjevení nevýslovné Boží milosti, která nás navštívila?“

„Nevím, báťuško,“ řekl jsem, „dá-li mi Hospodin, abych si navždy tak živě a zřetelně jako nyní pamatoval tuto Boží milost.“

„A já se domnívám,“ odpověděl mi otec Serafim, „že vám Hospodin pomůže udržet si to v paměti, protože jinak by se jeho milost nesklonila tak rychle k mé ubohé modlitbě a nespěchala by tak rychle poslechnout ubohého Serafima, tím spíše, že nejen vám samotnému

bylo dáno, abyste to pochopil, ale skrze vás to má pochopit celý svět, abyste sám utvrzen v Božím díle mohl být užitečný i jiným. Pokud jde o to, báťuško, že já jsem mnich a vy světský člověk, na to není třeba brát ohled, protože Bůh hledá pravou víru v něho a v jeho jednorozeného Syna. Za to dává hojně z výšin milost Ducha Svatého. Hospodin hledá srdce, která jsou naplněna láskou k Bohu a bližnímu to je trůn, na němž miluje sedět a kde se zjevuje v plnosti své nebeské slávy. *„Synu, dej mi své srdce,“* říká, *„a vše další ti sám přidám,“* protože lidské srdce může obsáhnout Boží království. Pán přikázal svým učedníkům: *„Hleďte nejprve Boží Království a jeho spravedlnost a vše ostatní vám bude přidáno. Vždyť váš Nebeský Otec ví vše, co potřebujete.“* Hospodin Bůh nevytýká užívání pozemských statků, protože sám říká, že v situaci v našeho pozemského života je všechny potřebujeme, tj. vše, co na zemi uspokojuje náš lidský život a usnadňuje a ulehčuje naši cestu do nebeské vlasti. O to se opíral svatý apoštol Peter, když řekl, že podle jeho názoru není nic lepšího na světě, než zbožnost v kombinaci se spokojeností. I svatá církev se modlí, aby nám to bylo darováno Hospodinem Bohem, a když náš pozemský život provázejí zármutek, neštěstí a různé potřeby, které jsou od něj neoddělitelné, přesto Hospodin Bůh nechtěl a nechce, abychom měli jen zármutek a neštěstí, a proto nám skrze apoštoly přikazuje, abychom si navzájem nosili břemena a tak naplnili Kristův zákon. Pán Ježíš Kristus nám osobně dává přikázání, abychom se navzájem milovali a, když se budeme navzájem utěšovat touto vzájemnou láskou, si usnadňovali naši bolestnou a úzkou cestu do nebeského domova. Proč i on sám sestoupil z nebes, když ne proto, aby na sebe přijal naši ubohost a obohatil nás bohatstvím své milosti a své nevýslovné štědrosti? Vždyť on nepřišel, aby mu sloužili, ale aby sám sloužil druhým a dal svůj život za vykoupení mnohých. Tak konejte i vy, Boží miláčku, a když jste jasně viděl vám zjevenou Boží milost, ohlašujte to každému, kdo touží po spáse. *„Žeň je hojná,“* říká Hospodin, *„ale dělníků málo.“* Tak i nás Hospodin Bůh přivedl k práci a daroval nám dary své milosti, abychom žali klasy spásy našich bližních skrze velký počet těch, které přivedeme do Božího Království, aby mu přinesli plody, jeden třicetinásobný, jiný šedesátinásobný a jiný stonásobný. Chraňme se, báťuško,

abychom nebyli odsouzeni jako ten zlý a líný služebník, který zakopal svůj talent v zemi, ale snažme se napodobovat ty dobré a věrné služebníky Páně, kteří přinesli svému Pánu jeden místo dvou čtyři talenty a druhý místo pěti deset. O milosrdenství Hospodina Boha nelze pochybovat: sám vidíte, Boží miláčku, jak se na nás uskutečnila Hospodinova slova řečená ústy proroka: *„Nejsem Bůh vzdálený, ale Bůh blízký a u tvých úst je tvá spása.“* Já ubohý jsem se ani nepokřížoval, ale jen jsem v srdci zatoužil, aby vám Hospodin dal spatřit Jeho milost v její plnosti, a On okamžitě a skutečně spěchal vyplnit mé přání. Neříkám to, abych se chvánil, či vám ukazoval svůj význam a vyvolával ve vás závist, ani ne proto, abyste si myslel, že já jsem mnich a vy světský člověk. Ne, Boží miláčku, ne. *„Hospodin je blízko všem, kdo ho vzývají v pravdě a nehledí na tvář, neboť Otec miluje Syna a dává vše do jeho rukou,“* jen abychom my sami milovali jeho, našeho nebeského Otce, jako praví synové. Hospodin stejně slyší mnicha i světského člověka, jednoduše řečeno křesťana, pokud jsou oba pravoslavní, oba milují Boha z hloubi svých duší a oba v něho mají víru, i když jen „jako hořčičné zrnko“. Pak budou oba přenášet hory. *„Jeden pohne tisíci, dva desetitisíci.“* Sám Pán říká: *„Vše je možné tomu, kdo věří,“* a bápťuska svatý apoštol Pavel hlasitě volá: *„Vše mohu v Kristu, který mne posiluje.“* A není ještě podivuhodnější, že náš Pán Ježíš Kristus mluví o těch, kdo v něho věří: *„Kdo věří ve mne, nebude konat jen skutky, které já konám, ale bude konat ještě větší, protože já jdu ke svému Otci a budu ho za vás prosit, aby vaše radost byla naplněna. Dosud jste neprosili o nic v mém jménu, nyní prostě a dostanete...“*. Tak je to, Boží miláčku, všechno oč budete prosit Hospodina Boha, vše dostanete, jen pokud to bude k Boží slávě, nebo ku prospěchu bližního, protože i prospěch bližního vztahuje ke své slávě, a proto říká: *„Vše, co jste učinili jednomu z těchto nejmenších, mně jste učinili.“* Nemějte tedy žádnou pochybnost, že by Hospodin Bůh nevyplnit vaše prosby, jen aby se vztahovaly k Boží slávě nebo ke prospěchu a poučení bližních. Ale i kdyby vám samotnému bylo něco potřebné či nutné nebo výhodné, i to vám Hospodin Bůh rychle a požehnaně sešle, jen pokud se bude jednat o krajní nouzi a skutečnou potřebu, protože Hospodin miluje ty, kdo ho milují a Hospodin je dobrý ke všem, je štědrý a obdaro-

vává i ty, kdo vzývají jeho jméno a jeho štědrost ve všech jeho dílech. On vyplní vůli těch, kdo se ho bojí, uslyší jejich modlitby a naplní jejich přání. Hospodin splní všechny tvé prosby. Jen jednoho se střežte, Boží miláčku, abyste od Pána neprosil nic, co není nezbytně nutné. Hospodin vás neodmítne ani v tom pro vaši pravoslavnou víru v Krista Spasitele, protože ‚Bůh nepoloží žezlo spravedlivých do rukou hříšníků‘ a ‚vůli svého služebníka Davida splní bez meškání‘, ale bude od něj chtít odpověď, proč ho obtěžoval bez zvláštní potřeby a žádal od něj to, bez čehož by se mohl velmi lehce obejít.

Takže, Boží miláčku, vše jsem vám řekl a ukázal prakticky, co se Bůh a Boží Matka uráčili říci a ukázat vám skrze mne, ubohého Serafíma. Jděte v pokoji. Pán a Boží Matka s vámi budou vždycky, nyní i vždycky a na věky věků. Amen. Jděte v pokoji...“

A po celou dobu rozmluvy od té chvíle, co se tvář otce Serafíma rozzářila, toto zjevení nepřestávalo a vše od začátku vyprávění až dosud mi vyprávěl ve stejném stavu. Vyzařovala z něj nevýslovná záře světla, kterou jsem viděl na vlastní oči, a jsem ochoten to potvrdit přísahou.